

СЕКЦІЯ 19

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ, РЕФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Керівники секції: полковник О.В. Кудренко;
д.філос.н. проф. О.Ю. Панфілов
Секретар секції: к.філос.н. доц. Т.О. Чернишова

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

О.В. Кудренко¹; К.С. Гаймур², к.екон.н.

¹Командування Повітряних Сил Збройних Сил України

²Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Процес функціонування підсистеми психологічного забезпечення у Збройних Силах України повинен спрямовуватись на досягнення головної мети – створення та підтримання морально-психологічного стану на рівні, що забезпечує виконання поставлених перед військами (силами) завдань.

Для досягнення зазначеної мети в ЗС України доцільно створити Службу психологічного забезпечення, основні завдання якої будуть полягати у здійсненні професійної орієнтації і професійно-психологічного відбору кандидатів на контрактну службу в ЗС України та кандидатів на навчання в навчальних закладах Міністерства оборони України з метою визначення їх психологічної готовності до навчання та служби; здійсненні психологічного вивчення особового складу з метою визначення його психологічних характеристик та прогнозування психологічної готовності до виконання ними певних службових завдань; психологічній підготовці особового складу до виконання своїх функціональних обов'язків як у повсякденних, так і в екстремальних умовах; проведенні психопрофілактичної роботи в військах (силах) з особовим складом; розробці та впровадженні новітніх психологічних технологій в службову діяльність; психолого-педагогічному супроводженні навчально-виховного процесу в навчальних закладах Міністерства Оборони України; наданні психологічної допомоги особам прийнятим на військову службу за контрактом в адаптації до умов військової службової діяльності; виявленні за допомогою психологічних та соціологічних методів чинників, що сприяють виникненню соціально-психологічних проблем в службовій діяльності.

ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК РІЗНОВИД АСИМЕТРИЧНОЇ ВІЙНИ

*О.Ю. Панфілов¹, д.філос.н., проф., С.М. Соболева², к.пед.н., доц.,
І.Г. Мухіна², к.істор.н., доц.*

*¹Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба
²Харківський інститут фінансів КНТЕУ*

Важливою характеристикою гібридної війни є активне використання асиметричних бойових дій, які характеризуються істотною різницею у військовій силі та стратегіях і тактиках сторін-учасниць. Така схема ведення війни надзвичайно складна для протидії, оскільки немає формальних підстав воювати з країною-агресором, яка лише неофіційно (але надактивно) підтримує бойовиків та терористів.

В основі концепції асиметричних воєн лежать дефініції: асиметричність – відсутність загальної підстави для порівняння, аспект можливостей, які неможливо порівняти з минулим досвідом; ідіосинкритичність – спеціальний чи незвичайний підхід або засіб застосування можливостей, іншими словами – це нові способи використання нових чи старих засобів збройної боротьби. На них не поширюються загальні правила; чутливість – це здатність до емоцій чи почуттів.

З позиції асиметричності важливо завдати головного удару в саме уразливе (чуттєве) місце супротивника і зламати його волю до опору. Навіть при наявності могутнього інтелекту і реальних сил для ведення боротьби, ворог, утративши психологічну стійкість, буде зломлений і переможений. При наявності оперативної (стратегічної) асиметричності і ідіосинкритичних підходів у "гібридній війні" – нанесення ударів по стратегічно чутливих місцях ворога може призвести до шоку протиборчої сторони, до ефекту перекидання супротивника та його деморалізації, що сприятиме подальшому розгрому супротивника, або змушуватиме супротивника залишити свої території.

ВИЯВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДІВ ДІАГНОСТИЧНОГО ПІДХОДУ

*М.І. Кожушко; В.І. Новіков, к.т.н., доц.; В.Л. Щербак
Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба*

На наш погляд, найбільш розробленим і розповсюдженим підходом в соціальній практиці є діагностичний підхід в організації соціальної роботи, який дозволяє виявити не тільки зміст і причини тих чи інших соціальних проблем як в суспільстві в цілому, так і у окремого індивідуума, але й прогнозувати їх подальший розвиток, грамотно планувати відповідні дії, які призвані допомогти людині чи спільноті позбавитись від них.

Серед методів діагностування слід виділяти наступні:

Спостереження – метод, який використовується при вивченні зовнішніх проявів поведінки військовослужбовця, за якими можна скласти уявлення про нього.

Бесіда у соціальній діагностиці – метод отримання та коректування інформації засобами вербальної комунікації. Основна вимога до посадової особи, що діагностує, – вміння викликати довіру, отримати відверті відповіді.

Анкетування – метод збору статистичного матеріалу шляхом формалізованого опитування респондентів.

Опитування (через опитувальник) – сукупність методичних прийомів вивчення та оцінки окремих властивостей і проявів особистості. Кожна з методик являє собою стандартизовану анкету, яка містить набір тверджень, з якими респондент може погодитися або не погодитися.

Метод експертної оцінки – соціальна проблема потребує оцінки компетентних осіб (експертів), які мають глибокі знання про предмет або об'єкт дослідження, і тоді проводиться опитування експертів шляхом анкетування та інтерв'ювання.

Соціометрія – це метод опитування та алгоритм математичного обчислення первинних вимірів. Сутність методу зводиться до обчислення різноманітних персональних і групових індексів.

Моніторинг – організація постійного відстеження інформації, включене спостереження, оцінка і аналіз соціальних ситуацій у фокусі їх виміру, прогнозування цих вимірів на певну перспективу.

Методи тестування. Тести є спеціалізованими методами діагностичного дослідження, за допомогою яких можна отримати кількісну або якісну характеристику явища.

Біографічний метод – спосіб дослідження, діагностики, корекції та проектування життєвого шляху особистості.

Загалом, соціальна діагностика – це складна галузь професійної діяльності, особлива та необхідна технологія діяльності командирів та їх заступників по роботі з особовим складом як у повсякденної діяльності, так і в бойових умовах.

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ПОСАДОВИХ ОСІБ

*М.І. Кожушко; В.І. Новіков, к.т.н., доц.; В.Л. Щербак
Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба*

Професійна етика – це моральна самосвідомість певної професійної групи, її психологія та ідеологія. Професійна діяльність військових посадових осіб базується на фундаментальних положеннях – загальнолюдських цінностях.

Основними категоріями етики діяльності є професійні етичні стосунки, етична свідомість, етичні дії, етичні принципи.

Етичні стосунки виникають у процесі професійної діяльності як сукупність залежностей і зв'язків, що полягають у досягненні суспільного та особистого блага шляхом перебудови системи "людина-середовище".

Етична свідомість являє собою відображення соціального буття і діяльності в процесі професійних стосунків. Це особлива форма усвідомлення необхідності, яка набуває специфічного морального обґрунтування: поведінка і діяльність розглядаються вже не з точки зору їх необхідності, а з точки зору їх моральної цінності.

Етичні дії. Посадова особа сприймає свою діяльність і діє з точки зору не тільки загальнолюдських чи професійних цінностей, а й виходячи з власної системи цінностей, власних понять про мораль. Його дії поєднують у собі специфічні моральні мотиви його професійної діяльності.

Етичні принципи діяльності військової посадової особи при виконанні професійних обов'язків:

- дотримання розумних інтересів підлеглого;
- особиста відповідальність за небажані для підлеглого та суспільства наслідки його дій;
- прийняття воїна таким, яким він є;
- конфіденційність – один із провідних принципів співробітництва між посадовою особою і підлеглим;
- доброзичливість – основа моральної культури офіцера й одна з необхідних умов для ефективної взаємодії з воїном;
- безкорисливість – необхідний принцип етики офіцера;
- чесність і відкритість у взаємостосунках є однією з основ взаємної довіри та поваги;
- повнота інформування про заплановані заходи необхідна для активізації особистості: він має бути повноправним суб'єктом процесу прийняття рішення, а не пасивним об'єктом впливу.
- відсутність упереджень по відношенню до воїнів – необхідна умова для налагодження партнерських стосунків з ними.

ВИКОРИСТАННЯ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ БАЗОВОЇ ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

*М.І. Григоров, к.т.н., доц.; В.І. Карайченцев; О.К. Неймирок
Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба*

В листопаді 2017 року НГШ - ГК ЗСУ затверджена. Програма базової загальновійськової підготовки, як основи індивідуальної підготовки кожного військовослужбовця. Вона проводиться на початку служби в навчальних центрах та вищих військових навчальних закладах ЗСУ протягом 29 діб 218 навчальних годин, з яких 90 – вивчення статутів ЗСУ, стройова, фізична, воєнно-медична та вогнева підготовка). Після завершення курсу базової загальновійськової підготовки військовослужбовцям, присвоюється класна кваліфікація за посадою "стрілець" і далі вже вирішується питання їх фахового застосування.

Особливість підготовки офіцерів запасу полягає в тому, що вона проводиться один раз на тиждень, тобто за 1-й рік навчання на їх підготовку відводиться близько 35 навчальних днів плюс комплексне практичне заняття за програмою первинної військово-професійної підготовки (в липні місяці протягом 3-х тижнів). Таким чином на загальновійськово підготовку на першому курсі відводиться 88 навчальних годин. По закінченні 1-го курсу студенти повинні опанувати посаду командира відділення.

Аналізуючи навчальну програму підготовки офіцерів запасу, можна зробити висновок, що за кількістю годин вона майже відповідає вимогам

Програми базової загальновійськової підготовки. Разом з тим до неї слід додати 2 години на фізичну, 6 годин на воєнно-медичну і 18 годин на вогневу підготовку. Крім того Воєнна присяга на факультеті приймається студентами після закінчення 2-го курсу тобто перед випуском.

Все це необхідно врахувати при плануванні підготовки офіцерів запасу на наступний навчальний рік.

ANALYSIS OF THE INFLUENCE OF HIGHER EDUCATION SYSTEM IN POLAND ON INNOVATION DEVELOPMENT OF ECONOMY OF THE COUNTRY IN 2005-2016

H. Zubrytska¹; S. Pavlenko², PhD

¹University of Economics in Katowice, Poland

²National Academy of National Guard of Ukraine

Foundation of the modern economy is knowledge. In this case, the derivatives of knowledge – innovations, that reflect the potential of the country and greatly contribute to its economic growth.

Problems of intensifying economic growth and the progress of knowledge led to the emergence of the term "knowledge economy", that is, such a condition of the economy, in which:

- knowledge becomes a valuable commodity;
- any product carries unique knowledge;
- knowledge becomes one of the main factors of production.

Currently, there are quite enough number of approaches to assessing both the "knowledge economy" and the innovative development of the economy. The most commonly recognized global projects are: methodology of World Bank Knowledge Assessment Methodology and the Global Innovation Index Annual Report (GII) Cornell University (USA), School of Business INSEAD (France) and the World Intellectual Property Organization. The advantages of these projects is a global analysis of almost all countries in the world that allows for their comparative assessment and forecast of future development. Thus, GII-2017 covers 127 countries, on the territories of which lives 92% of the planet's population and 98% of world GDP is produced in total. However, these studies can not fully take into account the socio-economic, socio-demographic and other specifics of the country.

In the report, proposed an approach to assessing the degree of influence of elements of the higher education system, taking into account political and economic, socio-demographic and other specifics of the country, on indicators of innovative development of the economy.

The results of processing of statistical data using the SPSS system provide an opportunity to identify the most relevant areas of improvement of the higher education system for the further innovation development of the economy of Poland.

ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ

В.А. Кирвас¹, к.т.н., доц.; В.В. Кирвас²; Г.Г. Зубрицька³

¹Харківський гуманітарний університет "Народна українська академія"

²Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

³Економічний університет в Катовіцах, Польща

Ми живемо в швидко змінюваному і все більш взаємозалежному світі, де знання та інновації є основними рушійними силами розвитку. Не можна сумніватися в тому, що світ ніколи не змінювався так швидко, як сьогодні. В даний час система освіти, в умовах глобальної інформатизації всіх сфер життя, вирішує проблему підготовки фахівців, що задовольняють інформаційним потребам сучасного та майбутнього суспільства. І однією з основних проблем освіти справедливо вважається протиріччя між вимогою до професійної компетентності сучасного спеціаліста в умовах все більш зростаючого обсягу інформації, інтенсивного впровадження та використання засобів інформаційних та комунікаційних технологій, та традиційним рівнем навчання. В "Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року" відзначається, що "ключовою задачею освіти в ХХІ столітті є розвиток мислення, орієнтованого на майбутнє".

В докладі в результаті теоретичного аналізу літературних джерел приводяться загальні вимоги до освіти в ХХІ столітті та тенденції його розвитку. Констатується, що викладач сьогодні повинен бути не просто людиною, яка транслює знання, його завдання – допомогти розвитку учня. Фокус педагогічної уваги зміщується з фактології на методологію. Традиційний навчальний процес рухається в бік диференціації та персоналізації підходу до навчаних за рахунок використання інформаційних технологій, частіше будуть використовуватися ігрові форми навчання, освіта стане все більш предметною та практично-орієнтованою.

ПАРАДИГМА ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД І ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА

П.В. Квіткін, к.філос.н., проф.; І.В. Дятлова, к.філос.н.

Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Анексія Криму, участь ЗС України у проведенні АТО актуалізують проблему вдосконалення змісту і спрямованості підготовки офіцерських кадрів. У вирішенні цього завдання доцільно спиратися на парадигми військової освіти в арміях провідних країн світу, концептуальними засадами яких є:

- реалізація завдань, що стоять перед сучасною освітою (навчити навчатися, навчити працювати, навчити жити, навчити бути), що визначають сутність сучасної парадигми освіти;

- акцент на формування особистості військового керівника (оволодіння військово-професійними знаннями і військово-професійне становлення відбувається протягом усієї військової служби, а формування особистості – у період навчання у ВВНЗ).

Домінантою сучасної парадигми військової освіти в Україні є "технократична спрямованість"; підготовка ідеологічно відданого військового професіонала; необхідність забезпечення здатності випускників ВВНЗ до ефективного виконання обов'язків за посадою в умовах бойових дій.

Першими кроками переходу до нової парадигми військової освіти повинні стати: гуманітаризація військової освіти (доведення обсягу гуманітарної та соціально-економічної підготовки до стандартів підготовки офіцерських кадрів в арміях провідних країн світу); збільшення терміну навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти до п'яти років; визначення у стандартах військової освіти соціально-типологічних та індивідуально-особистісних якостей, які повинні бути сформовані у період навчання у ВВНЗ.

МОВНА ПОЛІТИКА ДОБИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (1917–1921 РР.) У ГАЛУЗІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Т.О. Чернишова, к.філол.н., доц.; А.В. Скиданова, к.істор.н.
Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба*

Реформування мовної дійсності за доби Української революції (1917–1921 рр.) розпочалося з упровадження української мови в освіту. Цей напрям діяльності українських урядів, утілений в терміні українізація школи, оцінюється як один із найбільш дієвих на шляху перетворення статусу української мови, утвердження її як одного з основних атрибутів державності на початку ХХ ст.

Завдання щодо творення української університетської освіти було сформульовано в березні 1917 р. М. Грушевським. Широкі намагання очільника Центральної ради не отримали достатньої підтримки Тимчасового уряду. Разом з тим, на кошти активних українських громадян 5 жовтня 1917 р. в Києві було відкрито Народний український університет – вищу школу з українською мовою викладання. Позиції української мови у вищій освіті посилювалися у період Гетьманату. Саме тоді у діючих вищих навчальних закладах було запроваджено кафедри українознавства, змінено статус імператорських університетів, створено нові державні українські виші, надано право на написання та захист дисертацій українською мовою, забезпечено сприятливі умови для розвитку україністики тощо. Законотворча діяльність Директорії УНР була спрямована на поглиблення українізації освіти, зокрема шляхом запровадження української мови як обов'язкової дисципліни для всіх факультетів та відділів вишів.

Отже, мовна політика доби Української революції у галузі вищої освіти розгорталася у загальному для всіх національних урядів ключі українізації, мала на меті утвердження ідеї державності української мови, розвиток її поліфункціональності.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

А.В. Ярошенко¹; к.т.н., доц. В.А. Бердочник¹; Д.В. Бердочник²

¹Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

²Військова частина А4104

Розглядається ефективність та доцільність широкого впровадження сучасних інформаційних комп'ютерних технологій в навчальний процес на прикладі пакету Wolfram Mathematica. На теперішній час комп'ютерні технології значно прискорюють та полегшують викладання та засвоєння матеріалу, особливо якщо є необхідність наочної демонстрації різноманітних процесів та розрахунків. При викладанні дисципліни "Комп'ютерна математика" застосування інформаційних комп'ютерних технологій є необхідним. Wolfram Mathematica є сучасним програмним продуктом, який постійно розширює свої можливості в різноманітних обчисленнях, розв'язанні як простих, так і складних математичних завдань, графічних побудовах, а також документуванні і представленні робочого файлу у вигляді якісної презентації. На ряду з використанням інтерактивної дошки, що полегшує засвоєння теоретичного матеріалу, пакет Wolfram Mathematica надає можливість курсантам розв'язувати задачі з вищої математики якісно, швидко і зручно. Подальше застосування цього програмного продукту в навчальному процесі говоритиме про сучасність, актуальність і ефективність навчання у виші.

ПРОПОЗИЦІЇ ДО СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ БОРОТЬБИ У ВОЄННІЙ СФЕРІ

А.М. Гордієнко

Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Ведення інформаційно-психологічної боротьби (ІПБ) у сучасних умовах неможливе без висококваліфікованих професіоналів, які ефективно використовують всі існуючі форми, методи, прийоми, технічні та психологічні засоби в ході підготовки і проведення інформаційно-психологічних операцій. Існуючий апарат ІПБ, а це офіцери, профільні фахівці, військові підрозділи, які її здійснюють, має бути здатний до оперативного відслідковування обстановки у різних регіонах, до швидкого розгортання і магі здатність до виконання завдань в будь-яких умовах. Апарат ІПБ має свою структуру, яка залежить від історичних традицій країни, її збройних сил та конкретного досвіду, накопиченого в ході попередніх збройних конфліктів. При відборі кадрів основна увага має бути зосереджена на компетентності фахівців, яка складається з індивідуальних якостей, особистісних характеристик, сприяючих ефективному виконанню поставлених завдань, а також рівня професійної і спеціальної підготовки та спрямованості на підвищення рівня освіти.

Серед найбільш суттєвих якостей, якими повинні володіти фахівці з ІПБ, можна виділити: системне наукове мислення; високу творчу активність,

уміння самостійно знаходити та приймати відповідальні рішення в критичних і стресових ситуаціях; високу інформаційну культуру, схильність до інформаційного стилю життя і професійної діяльності; екологічну культуру, у тому числі й у міжособистісних відносинах; високу моральність і толерантність.

РОЛЬ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ У ВИХОВАННІ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ

І.М. Будур; С.А. Бойко

Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Без гуманітарної освіти, особливо у вищих військових навчальних закладах, підготовка високопрофесійного фахівця неможлива. Позитивний вплив на формування сучасного офіцера-лідера могла б надати якісна та цілеспрямована організація процесу національно-патріотичного і морально-духовного виховання курсантів вищих військових навчальних закладів в контексті вивчення соціально-гуманітарних дисциплін.

У процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін основною метою національно-патріотичного і морально-духовного виховання курсантів має стати розвиток громадянськості, патріотизму як найважливіших соціальних цінностей, формування у них професійно значущих якостей, умінь і готовності до їх активного проявленню в різних сферах життя суспільства, особливо в процесі майбутньої професійної діяльності, вірності конституційному обов'язку в умовах мирного і воєнного часу, високої відповідальності, єдності патріотичної свідомості і патріотичної поведінки.

Результатом цілеспрямованої гуманітарної освіти є формування духовно розвиненої людини, яка повинна бути не тільки високоосвіченим професіоналом, але й носієм загальнолюдських цінностей, національно-культурних традицій, суб'єктом і творцем сучасної культури, мати тверді національно-ідейні переконання, прагнення принести користь країні, мати організаторські здібності, комунікабельність та гордість за професію

Отже, патріотизм має бути не тільки ідеологією сучасного офіцера, а й методологією його професійної діяльності, і в цьому процесі велика роль належить саме гуманітарній освіті.

ІСТОРИЧНА НАУКА ЯК ЗАСІБ ГУМАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

Павліченко О.О., к.істор.н.

Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Розвиток українського суспільства у ХХІ столітті має бути орієнтований на гуманістичні цінності, як основу нового світогляду, що має сформувати сучасна освіта. Необхідність гуманізації освіти, як і суспільної свідомості, викликана попередніми світовими, локальними міждержавними і міжнаціональними війнами, техногенними та екологічними катастрофами, що спричинили загибель великої кількості людей. Тому гуманізація освіти

покликана сформувати гуманістичні орієнтири суспільства, поставивши у центр людину, як найвищу духовну цінність, її право на свободу, розвиток та вільний прояв своїх здібностей.

Особливого значення в системі національної освіти, структурі університетської науки набувають дисципліни соціально-гуманітарного циклу, які, власне, пояснюють зміни, що відбуваються у глобалізованому світі. До таких наук, зокрема, належить історія. Потенціал історії як навчальної дисципліни полягає у тому, що людина не лише отримує виважені й водночас відкриті для нових інтерпретацій знання про події, факти, суспільні процеси й тенденції минулого, а й завдяки їм вона розглядає себе та сучасні події як частину історичного процесу, пробуджує допитливість та бажання розширити кругозір, виховує повагу та терпимість до минулої спадщини як свого, так і інших народів, підсилює власне культурне самовизначення, готує до життя в плюралістичному, демократичному суспільстві

Слід підкреслити важливу роль історії у гуманізації освітнього простору, формуванні громадянської позиції, зміцнення громадянського суспільства у контексті розбудови національної держави, консолідації української нації.

ПРІОРИТЕТИ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ ЗС УКРАЇНИ ДЛЯ ПРОТИСТОЯННЯ ГІБРИДНИМ ЗАГРОЗАМ

В.Ю. Колотілов; О.Ю. Овчаренко

Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Резонансні світові події останніх років, зокрема, революційні зміни влади та збройні конфлікти в країнах Північної Африки, Близького Сходу та багато інших свідчать про появу нових форм і методів, до яких вдаються провідні держави, намагаючись досягти своїх зовнішньополітичних цілей і владнати міждержавні розбіжності.

Так, на заміну класичним військовим агресіям, коли застосовуються збройні сили, приходять так звані "гібридні війни".

Гібридні загрози включають в себе коло різних режимів ведення війни, що відносить до себе - стандартне озброєння, нерегулярні тактики і формування, терористичні акти (в тому числі і насилля та примус) та кримінальний безлад. Експерти називають гібридну війну типом конфлікту, який все частіше буде застосовуватися у 21 столітті.

Гібридні війни мають прихований характер та спостерігаються, переважно, у політичній, економічній, інформаційній і спеціальній сферах. Військо для вирішення окремих завдань залучається в невеликій кількості. Суттю такого підходу є зміщення центру зусиль з фізичного знищення супротивника в рамках масштабної війни до вживання засобів так званої "м'якої сили" проти країни-супротивника з метою дезінтеграції та зміни її керівництва, а також включення до сфери свого впливу.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ ЗС УКРАЇНИ ДЛЯ УЧАСТІ У СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ТА СПЕЦИФІЧНИХ ДІЯХ

М.В. Качан; І.Р. Меденець

Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Аналіз досвіду збройних конфліктів сучасності свідчить про те, що способи тактичних дій підрозділів постійно удосконалюються, вони залежать від змісту поставлених завдань, ролі і місця підрозділів у бою, характеру дій противника, умов місцевості, наявних штатних та приданих сил і засобів, а також від рівня підготовки особового складу.

З огляду на зміни, які відбуваються в змісті тактичних дій Сухопутних військ збройних сил провідних країн світу протягом останнього десятиріччя, необхідно застосовувати нові методи та способи виконання підрозділами бойових завдань.

При проведенні підготовки підрозділів особливу увагу потрібно звертати на варіанти побудови бойового порядку, прийоми і способи дій військовослужбовців на полі бою, обов'язкове прикриття в ході виконання бойових завдань, способи дій у складі бойових груп у основних видах бою, з урахуванням досвіду ведення бойових дій у збройних конфліктах сучасності.

КОМПЛЕКСНЕ ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ УКРАЇНИ ШЛЯХОМ СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БАНКУ НОВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

О.В. Овчаров, к.т.н., доц.; І.М. Тіхонов, к.військ.н., доц.

Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Пунктом г) статті 3 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" (1991р.) в якості основних принципів охорони навколишнього природного середовища урядом встановлена необхідність екологізації матеріального виробництва країни на основі комплексності рішень у питаннях екологічної безпеки, використання та відтворення відновлюваних природних ресурсів, широкого впровадження новітніх технологій. Незважаючи на це, в Україні до цього часу масово застосовуються вельми застарілі, енерговитратні і матеріалоємні технології в промисловості, енергетиці, транспорті, сільському та міському господарствах, які в значних обсягах забруднюють довкілля України.

Для ефективного вирішення питань еколого-економічної збалансованості життєдіяльності нашої держави необхідно вже сьогодні на рівні Кабінету Міністрів України створити Державний банк новітніх технологій. Цей банк повинен бути створений з урахуванням самих сучасних досягнень та вимог світової науки і техніки, а також постійно корегуватись та доповнюватись. Положення банку та послання на нього повинні бути відображені в чинному законодавстві України, в якості підґрунтя для успішного розвитку нашого суспільства. Він повинен стати відправною точкою в діяльності адміністрації Президента, Кабінету Міністрів, Верховної ради й Верховного суду України та

відповідних владних органів на місцях по реформуванню політики, економіки та соціальної сфери держави до рівня світових стандартів прогресивного розвитку.

НОВІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

С.В. Залкін, к.військ.н., с.н.с.; С.О. Сідченко, к.т.н., с.н.с.;

К.І. Хударковський, к.т.н., доц., с.н.с.

Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

У проєкті Концепції військової освіти в Збройних Силах (ЗС) України відзначається, що система підготовки військових фахівців остаточно не приведена у повну відповідність до потреб ЗС України та перебуває у стадії перетворень.

Нові виклики перед суспільством, державою та ЗС України, суттєва трансформація основних принципів побудови та функціонування системи військової освіти визначають необхідність переосмислення ролі і місця військової освіти у сучасному етапі оборонної реформи. Система військової освіти повинна забезпечити підготовку військових фахівців нової генерації – національно свідомих громадян України, здатних на високому професійному рівні вирішувати бойові та оперативні завдання в умовах мирного та воєнного часу.

Основними шляхами реформування системи військової освіти є нарощування інноваційного потенціалу військової освіти, інтеграція її в європейський та світовий військово-освітній і правовий простір з урахуванням особливостей удосконалення основних складових сектору безпеки і оборони України, сумісних з відповідними структурами країн-членів НАТО, підвищення рівня професійної підготовки військовослужбовців, формування у них стійких морально-психологічних та лідерських якостей.

ДО ПИТАННЯ КРОС-КУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

А.О. Мироненко; Л.О. Петрова, к.філос.н.; Л.М. Трусей

Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Аналіз крос-культурної комунікації як взаємодії і культур, і культурних складових в умовах трансформації суспільства набуває дедалі ширшого значення, адже може розглядатися не лише щодо спілкування представників різних національно-історичних традицій, різних націй, але й у межах одного етносу.

Технократичний підхід, недооцінка ролі як мовної компетентності, так і інших чинників у діяльності керівника (теорія тейлоризму) ще в другій третині ХХ століття призвели до негативних наслідків у Західній Європі та в Америці. На зміну прийшла теорія людських стосунків, у якій серед інших ідеться і про важливість взаємодії людини в колективі.

Хоча теорія людських стосунків не вирішує всіх проблем, вона набула популярності в економічно розвинутих країнах світу. Розширення її практичного застосування яскраво ілюструє крос-культурну взаємодію: з часом з'явилися різні способи її використання – західний (або американський) та східний (або японський). Мова в теорії людських стосунків розглядається як один із способів зближення, а не роз'єднання в колективі.

Майбутні командири, які оволодівають фахом в університеті, мають забезпечити у подальшій діяльності вирішення двоєдиного завдання: досягнення поставленої мети та впливу на підлеглих, які створюють цей результат. Тому ефективність військових керівників значно залежить не лише від вузькоспеціальної підготовки, але й від тих знань, що дозволяють бути фахівцем широкого профілю. Розуміння цілісного підходу до формування уявлень про крос-культурну комунікацію забезпечують саме дисципліни соціально-гуманітарного блоку.

ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АВІАЦІЙНИХ ТЕРМІНІВ

Р.І. Рубльова; Н.А. Кудряцева

Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

За останні роки термінологічна справа в Україні посіла важливе місце. Однак, за нашими спостереженнями, відсутнє комплексне дослідження української авіаційної термінології, яка за короткий час поповнилася великою кількістю нових слів і словосполучень у зв'язку з науково-технічним прогресом, активним розвитком української авіаційної промисловості та виходом її на міжнародний ринок.

Авіаційна термінологія - це складний та неоднорідний шар української спеціальної лексики. Авіаційні науки використовують досягнення багатьох точних наук, тому сьогодні актуальним є дослідження семантики, структури й особливостей функціонування авіаційної термінології.

Авіаційна термінологія має широко розгалужені антонімічні відношення, які є одним із засобів систематизації термінологічних одиниць, оскільки це стійкі та логічні зв'язки конкретного терміна з іншими термінологічними одиницями. Значну кількість термінів-антонімів, виявлених у метамові авіації, можна пояснити денотативною специфікою авіаційної термінології, у межах якої терміни можуть позначати протилежні процеси, явища тощо. Антонімічні відношення у авіаційній термінології можуть указувати на протилежність у межах таких семантичних груп: а) якість, ознака: протяжна структура; б) дія, процес, явище; в) об'єкт дослідження. Отже, антонімічні відношення охоплюють майже всю терміносистему досліджуваної галузі, виконуючи системоформувальну функцію.

Дослідження особливостей семантики й структури авіаційних термінів сприятиме подальшому впорядкуванню й стандартизації української спеціальної лексики.

ДУХОВНА БЕЗПЕКА ЯК ПРОБЛЕМА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

Р.А. Михайловський

Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

У сучасних наукових публікаціях все частіше описується кризовий стан сучасної моделі людини Європейської цивілізації, вказується на руйнування її духовного імунітету. Антропологічний криза виражається у блокаді рефлексії, сенсу життя, у подвійних стандартах, анестезії чутливості, в бездушності і відчуженості. Але, погоджуюсь з думкою німецького філософа М.Гайдеггера, "Там, де небезпека, виростає і рятівне". Тобто, захист і збереження високих духовних цінностей стають життєвою необхідністю для сучасного суспільства, метою їх реалізації у системі вітчизняної освіти. Мова йде про виховання толерантності, солідарності, відповідальності, про розвиток людяності і стійкої громадянської позиції. Незважаючи на істотні зміни в інноваційних освітніх технологіях, професійна підготовка фахівців у вищих навчальних закладах не містила в собі турботу про духовний розвиток людини. Вона націлена здебільшого на соціальну інтеграцію особистості, не враховує екзистенції духовного виміру, де основним проявом екзистенції є свобода, яка визначається як відповідальність за результат свого вибору. На мою думку, зміст філософії освіти має містити розуміння національної ідеї спрямованої на забезпечення стану захищеності духовної сфери індивіда.

Отже, пріоритетом філософії освіти є дослідження філософських проблем людини, її сутнісної властивості зберігати "власне людське в людині", включати в себе системний аналіз людського буття і розроблення інноваційної стратегії інтелектуально-духовного розвитку людини.

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ВОЇНІВ: ОЧІКУВАННЯ ТА РЕАЛІЇ

О.С. Тимчук; В.Ю. Тимчук, к.т.н., с.н.с.

Національна академія сухопутних військ ім. гетьмана П. Сагайдачного

Так звані "гібридні" підходи ведення війни Російською Федерацією супроти України та інших держав демократичного спрямування зумовлюють потребу вироблення адекватних навчально-виховних засобів і діяльності педагога (командира).

Ключовим фактором є постійно змінне інформаційне поле повсякденності, що пронизує не лише бойову дійсність на фронті чи службову дійсність у заплілі, а й сприймання минулого, майбутнього, цінностей, мотивації тощо.

В цих критичних обставинах, які характеризують стан перманентного відбору інформації (необхідних, достовірних, актуальних, значущих відомостей) у неймовірному інформаційному масиві, ключовою серед усіх компетентностей воїна стає, як це банально не звучатиме, саме відповідальність.

Як наслідок, саме розвиток (проявлення) відповідальності стає першорядним завданням для педагога (командира).

Новими (або непоширеними) заходами на окресленому шляху є, зокрема: а) використання в навчальній діяльності такої навчально-звітної форми як есе, в т. ч. і щодо ознайомлення з життєписом воїнів; б) залучення курсантів у якості суддів дитячо-юнацької військово-спортивної патріотичної гри "Сокіл" ("Джура") (через відповідні департаменти освіти ОДА); в) започаткування щорічної двоетапної (обласний і всеукраїнський етапи) міжвузівської наукової конференції курсантів і студентів з питань виховання їх місця в навчально-виховній і національно-патріотичній діяльності; г) започаткування всеукраїнської звитязіади – спортивних військово-прикладних ігор на пошанування лицарства і героїв.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Л.В. Сидоренко, к.м-ва, доц.

Національна академія сухопутних військ ім. гетьмана П. Сагайдачного

Досвід проведення антитерористичної операції на сході нашої держави за участю Збройних Сил України, інших військових формувань актуалізує проблему якості підготовки офіцерських кадрів у ВВНЗ, військових навчальних підрозділах ВНЗ, що в цілому має сприяти посиленню обороноздатності держави. Ефективне вирішення зазначеної проблеми має відбуватися на засадах і вимогах основних нормативно-правових актів і документів, що введені в дію останнім часом: Стратегія національної безпеки України, Военна доктрина України, Стратегічний оборонний бюлетень, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Закон України "Про вищу освіту".

Серед основних напрямів і шляхів подальшого розвитку системи підготовки військових фахівців для Збройних Сил України в контексті наведених вище нормативно-правових актів і документів слід віднести такі: забезпечення якості військової освіти та інноваційної освітньої діяльності у ВВНЗ; запровадження централізованої системи моніторингу якості освіти та освітницької діяльності, тощо.

Ключовим фактором у цьому ланцюжку є професіоналізм науково-педагогічного персоналу вищої школи, який визначається низкою вимог нової епохи до постаті викладача, а саме: професійна компетентність на рівні європейських і світових стандартів, мобільність; конкурентоспроможність; творчість і відповідальність; гнучке, незалежне і критичне мислення; володіння іноземними мовами; новими інформаційними технологіями; здатність до діяльності в умовах невизначеності та змін; орієнтованість на ефективну самоосвіту; самовдосконалення впродовж життя.

**МЕТОД ПРОГНОЗУВАННЯ ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ
СПРОМОЖНОСТЕЙ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ
ДОСТАТНОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВОЄННЯ
ВИДІЛЕНИХ РЕСУРСІВ**

О.М. Семененко¹, к.т.н., с.н.с.; О.Г. Водчиць²; Ю.Б. Добровольський²

¹Центральний науково-дослідний інститут ЗС України

²Кафедра військової підготовки Національного авіаційного університету

У доповіді розглянуто Метод прогнозування динаміки розвитку спроможностей Збройних Сил (ЗС) України з урахуванням достатності фінансування та ефективності освоєння виділених ресурсів. Розроблений метод прогнозування динаміки розвитку спроможностей ЗС України з урахуванням достатності фінансування та ефективності освоєння ресурсів (далі – Метод прогнозування) призначений для підвищення ефективності формування та виконання програм та планів розвитку ЗС України шляхом більш коректного формування прогнозу щодо обсягів фінансування розвитку спроможностей ЗС України та підвищенням обґрунтованості очікуваних показників ефективності виконання програм розвитку ЗС України на визначений плановий період. В цьому методі показник достатності фінансування ЗС України є показником перспективної інформації, а показник освоєння виділених ресурсів є показником ретроспективної інформації. Поеднання цих показників єдиними математичними моделями дозволять прогнозувати динаміку рівня розвитку спроможностей ЗС України за різними горизонтами планування в залежності від прогнозованих обсягів задоволення потреб ЗС України фінансовими ресурсами (достатності фінансування).

**МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ МЕХАНІЗМУ ОБґРУНТУВАННЯ
ВИДАТКІВ НА ПОТРЕБИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

І. М. Чернишова, к.військ.н., с.н.с.

Центральний науково-дослідний інститут ЗС України

Сучасні події в світі підтверджують, що будь-яка держава може опинитись під загрозою воєнного конфлікту, тому збройні сили повинні в будь-який момент часу бути готовими забезпечити незалежність, територіальну цілісність, захистити інтереси держави та мирного населення. Сьогодні в нашій країні забезпечення високої боєздатності військ, їх технічне переоснащення та створення дієздатної армії включені в число пріоритетів бюджетних витрат. Питання обґрунтування обсягу фінансових ресурсів для збройних сил будь-якої держави в усі часи було актуальним, оскільки рівень боєздатності напряму залежить від обсягу фінансових ресурсів, що виділяються для збройних сил.

У доповіді розкрита математична модель механізму обґрунтування видатків на потреби Збройних Сил України. Ця модель надає можливість одержати залежність між величиною відверненого збитку військ та припустимими середньодобовими відносними втратами особового складу усіх з'єднань Збройних Сил України, де в якості параметру цієї залежності

виступає необхідний обсяг фінансових ресурсів. Обґрунтований взаємозв'язок між рівнем боездатності Збройних Сил України та досягнутою величиною відверненого збитку під час бойових дій, що залежить від обсягу виділених коштів, дозволить більш обґрунтовано приймати рішення щодо обсягу видатків на потреби ЗС України.

ПЛАНУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

А.В. Муштук

Департамент фінансів Міністерства оборони України

Побудова ефективної та конкурентоспроможної національної економіки передбачає проведення системної реформи управління державними фінансами у складі системи державного управління загалом, проблеми та неузгодженості якого становлять серйозний ризик для відновлення економічного зростання. Тому ефективна система управління державними фінансами Міністерства оборони України є основою для реалізації державної політики і досягнення стратегічних цілей розвитку Збройних Сил України. На сьогодні система управління фінансами Міністерства оборони України не повною мірою відповідає вимогам часу. Проявом її недостатньої ефективності є низький рівень системи управління ризиками, який не дає змоги уникнути стратегічних помилок, які можуть призвести до значних втрат у майбутньому (перевитрат фінансових ресурсів, неефективного використання економічного потенціалу Міністерства оборони тощо).

Спираючись на досвід провідних країн світу бюджетні асигнування Міністерства оборони України необхідно розподіляти за чотирма основними напрямками: озброєння та військова техніка (21%); персонал (68%); інфраструктура (6%); експлуатаційні витрати (15%). Впровадження такого принципу розподілу бюджетних асигнувань дасть можливість забезпечити підтримку процесу прийняття рішень на довгострокову, середньострокову та короткострокову перспективи та дозволить підвищити якість проведення планування фінансових витрат Міністерства оборони України, а також скоротить імовірнісні показники можливих ризиків перевитрат фінансових ресурсів.

ЩО ВПЛИВАЄ НА УСПІШНІСТЬ РОЗКВАРТИРУВАННЯ ВІЙСЬК В ПОЛЬОВИХ УМОВАХ

Т.В. Череватий

Головне квартирно-експлуатаційне управління ЗС України

Розквартирування (розміщення) військ (сил) в польових умовах найчастіше відбувається під час бойової підготовки з'єднань (частин), а саме: польові навчання, виходи, збори, довготривалі марші; а також може мати місце і під час виконання завдань з'єднаннями (частинами) Збройних Сил України й в інших випадках, таких як: оголошення надзвичайного стану, в зонах збройних конфліктів, ліквідації наслідків катастроф та стихійних лих, тобто під час

знаходження військ поза пунктами постійної дислокації (базування). Якість та швидкість розквартирування військ в польових умовах позначається на бойовій готовності Збройних Сил України. Успішність розквартирування з'єднань (частин) у польових умовах значною мірою залежить від впливу багатьох факторів, які взаємодіють між собою, змінюються в часі та просторі і є специфічними як для кожного окремого з'єднання (частини), так і в кожному окремому випадку.

У доповіді розкрита класифікація факторів, які впливають на розквартирування з'єднання (частини) в польових умовах. Різні фактори відіграють різну роль і мають різне значення для підвищення ефективності розквартирування з'єднання (частини) в польових умовах. Причому роль і значення окремих факторів змінюються залежно від умов розквартирування військ. Розглянуті фактори необхідно досліджувати як систему взаємопов'язаних внутрішніх та зовнішніх факторів, таке дослідження дозволить повноцінно вивчити процес розквартирування військ (сил) в польових умовах та проаналізувати вплив такого розквартирування на боєготовність Збройних Сил України.

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ ДЛЯ УКРАЇНИ

І.В. Аблазов, к.політ.н., доц.

Воєнно-дипломатична академія ім. Є. Березняка

Стратегічні комунікації – це надзвичайно складний процес. Це не просто конгломерат кількох засобів комунікації та можливостей. Зв'язки з громадськістю та ЗМІ є інструментами, здатними підтримувати стратегічні комунікації. Термін стратегічні комунікації останнім часом набуває усе більшого вжитку у сучасному політологічному просторі. Найбільш активно він використовується у контексті євроатлантичних устремлень України (зближення і співробітництво з НАТО), а також обговорення форматів протидії комплексним загрозам з боку Росії, у першу чергу – їх інформаційно-психологічній складовій.

У сучасних умовах стратегічні комунікації є дуже важливим, актуальним й дієвим механізмом узгодження діяльності всіх суб'єктів сектору безпеки і оборони та інших інституцій держави. Інформаційна складова є основою в гібридній війні. Саме неправильне сприйняття державної політики обумовило протестні настрої деяких верств населення в Криму та на Донбасі, що дозволило противнику дестабілізувати там суспільно-політичну обстановку і ввести свої війська. Російська пропаганда була і є невід'ємною складовою численних спроб подальшої дестабілізації ситуації в нашій державі.

В умовах сучасних гібридних конфліктів саме інформаційна складова є вирішальною і відповідно потребує адекватної відповіді на рівні як технологій так і контенту. В умовах гібридної війни Україна потребує консолідованої інформаційної діяльності у багатьох напрямках – проведення військових операцій; реалізація інформаційних кампаній, у тому числі, на окупованих територіях; використання інструментів дипломатії; збереження міжнародної підтримки України тощо.

ПРОБЛЕМИ ПОДАЛЬШОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ОФЦЕРСЬКИХ КАДРІВ ДЛЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Ю.І. Приходько, к.педаг.н., доц.

Національний університет оборони України ім. І. Черняховського

Досвід проведення антитерористичної операції на сході нашої держави за участю Збройних Сил України, інших військових формувань актуалізує проблему якості підготовки офіцерських кадрів у вищих військових навчальних закладах, що в цілому має сприяти посиленню обороноздатності держави. Ефективне вирішення зазначеної проблеми має відбуватися на засадах і вимогах основних нормативно-правових актів і документів, що введені в дію останнім часом: Стратегія національної безпеки України, Воєнна доктрина України, Стратегічний оборонний бюлетень, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Закони України "Про освіту", "Про вищу освіту".

У доповіді розглядаються системні зміни у підготовці офіцерських кадрів, які передбачають вирішення низки складних, комплексних нормативно-правових, управлінських, структурно-організаційних, психолого-педагогічних, теоретико-методологічних, фінансово-економічних, матеріально-технічних та інших завдань, що мають реалізовуватися на принципах цілеспрямованості, системності, динамічності, адаптивності, еволюційності та поліфункціональності. Успішне їх розв'язання та подальше дослідження має забезпечити перехід до нового типу інноваційної військової освіти, що сприятиме зростанню військово-професійного, інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу військових фахівців з вищою освітою, подальшому динамічному розвитку військової освіти, підвищенню її престижності у майбутньому інформаційному суспільстві, вагомому внеску у справу надійного зміцнення обороноздатності держави та її Збройних Сил.

РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ГІБРИДНІЙ ВІЙНІ

О.В. Громико¹, к.філос.н., доц.; С.С. Семенов², к.філос.н., доц.;

О.В.Гегечкорі², к.філос.н., доц.

¹Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

²Національна академія Національної гвардії України

Загальною проблемою для держав з формуючою демократією є використання ЗМІ для ведення "гібридних війн". Гібридна війна стала здобутком нового часу саме тому, що багато потрібних для неї завдань можна виконати за рахунок інформаційного компоненту. Чим сильнішим стає розвиток інформаційного компоненту, тим легшим буде виконання цих завдань.

Тема інформаційної зброї, інформаційного впливу на суспільство та формування ідеологічних особистостей у різних сферах його життя не є новою, адже чимало дослідників розкрили основні механізми інформаційних впливів. Проте вони постійно удосконалюються в різних напрямках, і завдяки

цьому з'являється безліч нових і неврахованих аспектів, дослідження яких має на меті їх виявлення, подальший розвиток, структуризацію і поширення у суспільстві. спрямовувати поведінку суспільства у певному напрямку.

Один з ключових пунктів плану захоплення України полягає в інформаційно-психологічній обробці населення Росії, маніпулюванні громадською думкою. Вирішальна роль в цьому відведена засобам масової інформації. Загалом російські ЗМІ і, в першу чергу, телебачення дуже сильно сприяли агресивній політиці проти України. Вони допомогли не лише у створенні образу ворога-українця у свідомості більшості росіян, але й сприяли захопленню Криму та приєднанню його до Російської Федерації на правах суб'єкта. Завдяки ЗМІ росіяни вважають за необхідне підтримувати "так звані" Донецьку та Луганську народні республіки всіма засобами, у тому числі й військовими.

ДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

*М.А. Шум¹, к.економ.н., доц.; І.В. Романова¹, к.філол.н., доц.;
І.В. Ващенко², к.істор.н., доц.*

¹Харківський інститут фінансів КНТЕУ

²Національна академія Національної гвардії України

Зміст, характер і особливості гібридної війни суттєво відрізняються від традиційних моделей минулих війн. Експерти говорять про «гібридну війну» як про війну керованого хаосу.

У геополітичній системі координат сутність війни керованого хаосу полягає у геополітичному знищенні держави-жертви, нейтралізації її геополітичних характеристик – розміру території, чисельності населення, статусу держави в світі, економічних можливостей, військової потужності, сукупного потенціалу.

Під час такої війни в державі-жертві або в окремих її регіонах ініціюються певні внутрішньополітичні процеси, котрі, по суті, є акціями стратегії керованого хаосу. Істинні роль, місце, інтереси і цілі держави-агресора виводяться із сфери суспільної уваги, приховуються за "інформаційним сміттям" і демагогією.

В цілому війна керованого хаосу або гібридна передбачає три стадії:

Перша стадія. Розхитування ситуації, і через кризу інспірування внутрішньодержавного конфлікту в країні-жертві,

Друга стадія. Деградація, розорення і розпад країни з перетворенням її в так звану "недієздатну" державу.

Третя фаза. Зміна політичної влади на цілком підконтрольну агресору.

При цьому медійна складова відіграє чи не найважливішу роль для формування "правильного" з точки зору агресора образу жертви в цій війні, що є набагато важливіше, ніж здобуття власне перемоги. Вбивство чужих солдатів перестає бути головною метою – у гібридній війні достатньо вбивати своїх вояків і забезпечувати при цьому потрібний інформаційний супровід.

ПОКРАЩЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ДІЙ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ У ВИМІРІ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

*І.С. Арєф'єв¹; В.М. Дембіцький¹; С.В. Павловська¹, к.іст.н.;
А.Ф. Шевченко², к.т.н., доц.*

¹*Національний університет оборони України ім. І. Черняховського;*

²*Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожуба*

Гібридний характер російської агресії проти України та набутий досвід проведення антитерористичної операції (АТО) вказав на нагальну необхідність якісного інформаційного супроводження дій Збройних Сил України медійними структурами. Це потребує проведення ретельного аналізу тенденцій у створенні та функціонуванні системи стратегічних комунікацій збройних сил інших країн.

Представлені результати кількісного та якісного аналізу організації та здійснення інформаційного забезпечення діяльності Збройних Сил України та Міністерства оборони щодо здійснення заходів зі стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях протягом останніх трьох років.

Грунтуючись на аналізі існуючих механізмів функціонування та тенденціях розвитку стратегічних комунікацій країн-членів НАТО, в доповіді розглянуті можливі напрямки розвитку інформаційного супроводження дій Збройних Сил України медійними структурами в сучасних умовах.

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ: НАПРЯМИ ТА ШЛЯХИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Є.О. Яроцук; А.С. Мішньов

Державний університет телекомунікацій

Інформатизація є важливою складовою системи підготовки фахівців. Про це свідчать досвід функціонування вищих навчальних закладів провідних країн світу, сучасні погляди на організацію освітнього процесу, на формування принципово нової культури педагогічної праці та самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів, які навчаються за програмами підготовки офіцерів запасу.

Проникнення в освіту нових інформаційних технологій дозволяє розглядати дидактику підготовки майбутніх фахівців як процес інформаційний, що зумовлюється такими чинниками: комп'ютеризацією та автоматизацією всіх сфер діяльності, що мають місце в державі; можливостями динамічного програмування та моделювання будь-яких процесів, бойових дій, ситуацій; зростанням достовірності прогностичних даних для прийняття різних рішень на основі здобуття потрібної для цього інформації різними засобами.

Серед основних напрямів і шляхів, що притаманні процесу інформатизації освіти, можна виділити такі: використання національних, світових інформаційних освітніх і військових ресурсів і мереж; виникнення нових форм

підготовки та перепідготовки фахівців; розширення сфери використання інноваційних технологій навчання; формування основ інформаційної культури в процесі вивчення спеціальних навчальних дисциплін; інформаційно-технологічне забезпечення основних видів освітньої діяльності тощо.

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО" У КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

О.А. Олешко, к.педаг.н., доц.

Воєнно-дипломатична академія ім. Є. Березняка

Сучасна обстановка довкола України, вимоги до реформування та розвитку Збройних Сил України, вимоги законодавства та стандартів Вищої Освіти України вимагають переосмислення ролі та місця навчальних дисциплін у системі фахової освіти.

На сьогодні однією з таких дисциплін є "Міжнародні відносини та міжнародне співробітництво", предметом якої є методологічні основи проблем національної безпеки України крізь призму сучасної міжнародної обстановки на глобальному, регіональному і субрегіональному рівнях.

Теоретична підготовка слухачів забезпечується системним підходом до аналізу геостратегічних доктрин провідних країн світу та країн, які оточують Україну, найбільш важливих зовнішньополітичних та воєнно-політичних концепцій, аналізом впливу суттєвих змін в геополітиці окремих країн і організацій на національну безпеку України та формування зовнішньої та внутрішньої політики України.

Водночас існує нагальна потреба в переформатуванні та інтенсифікації навчання та розвитку творчих здібностей слухачів, а також розвитку їх здібностей у контексті максимального наближення до практичної діяльності випускників, що, на нашу думку може досягатися шляхом створення на заняттях нестандартних і проблемних ситуацій а також використання закордонного досвіду навчання.

Враховуючи реалії сьогодення, вважаємо що шляхами удосконалення викладання навчальної дисципліни "Міжнародні відносини та міжнародне співробітництво" за нових умов навчання може бути:

1. інтенсифікація навчання за рахунок введення інноваційних методів з із запозиченням закордонного досвіду навчання;
2. активізація обґрунтування методичних підходів до виявлення загроз національній безпеці України;
3. поглиблення аналізу та прогнозування міжнародних і воєнно-політичних процесів у нових центрах сили для виконання фахових завдань з просуванням національних інтересів України в зазначених регіонах;
4. інтенсифікація аналізу зовнішньої та воєнної політики провідних країн світу в інтересах забезпечення національної безпеки держави;
5. поглиблення аналізу чинників, які здійснюють вирішальний вплив на процеси глобалізації і прогнозування стану сучасних міжнародних відносин в контексті планування та реалізації фахових завдань.

МЕТОДИКА ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ В ПРОГРАМАХ ТА ПЛАНАХ РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

*О.М. Семененко¹, к.т.н., с.н.с.; Р.О. Пекуляк¹; Л.М. Семененко²
В.Л. Іванов²*

¹Центральний науково-дослідний інститут ЗС України

²Національний університет оборони України ім. І. Черняховського

Розглянуто методику воєнно-економічного обґрунтування заходів бойової підготовки ЗС України з урахуванням оцінок рівня навченості особового складу частин видів ЗС України та їх пріоритетності протягом планового періоду (далі – Методика). Запропонована Методика спрямована на підвищення ефективності виконання планів підготовки ЗС України за напрямом "Бойова підготовка". Головним науковим завданням Методики є формування підходу до воєнно-економічного обґрунтування заходів бойової підготовки ЗС України в програмах та планах їх розвитку. Методика повинна дозволити розробляти обґрунтовані рекомендації щодо формування та коригування планів підготовки ЗС України за напрямом "Бойова підготовка" з урахуванням прогнозованих впливів різнорідних факторів. Методика складається з двох етапів. На першому етапі передбачається розроблення способу оцінювання рівня навченості особового складу частини з урахуванням важливості штатно-посадових категорій особового складу частин (підрозділів) ЗС України та динаміки втрати навиків цими категоріями протягом планового періоду. Результати оцінювання за запропонованим способом є вихідною інформацією для другого етапу Методики. Цей етап передбачає розроблення способу оцінювання рівня навченості особового складу частин (підрозділів) виду ЗС України та ЗС України в цілому з урахуванням навченості особового складу підлеглих частин та результатів реалізації запланованих заходів в частинах та в масштабах виду протягом планового періоду. Проведення розрахунків із використанням запропонованих способів дозволять обґрунтовано підійти до вирішення питань формування потреб на підготовку ЗС України на наступний плановий період та оптимізувати план до виділених обсягів фінансових ресурсів у разі невідповідності потреби виділеним обсягам.

ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІСНУЮЧИХ ІНФОРМАЦІЙНО-МЕДІЙНИХ СТРУКТУР ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*І.С. Арєф'єв¹; В.М. Дембіцький¹; С.В. Павловська¹, к.іст.н.;
А.Ф. Шевченко², к.т.н., доц.*

¹Національний університет оборони України ім. І. Черняховського

²Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

Досвід протидії російській агресії в Україні підтвердив провідну роль засобів масової інформації та комунікації у веденні комунікаційно-контентних протистоянь. Істотним у досягненні інформаційної переваги над противником є

вміле застосування існуючих інформаційно-медійних структур Міністерства оборони та Збройних Сил України.

Представлені результати кількісного та якісного аналізу організації та здійснення інформаційного забезпечення діяльності заходів зі стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях прес-центром штабу антитерористичної операції протягом 2015-2017 років.

Грунтуючись на проведеному аналізі функціонування аналогічних органів комунікації країн-членів НАТО, в доповіді розглянуті можливі напрямки вдосконалення інформаційного супроводження дій Збройних Сил України в сучасних умовах. Розглянуті питання використання новітніх інформаційних технологій для забезпечення функціонування існуючих медійних структур Збройних Сил України та організації підготовки персоналу для них.

ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕС-СЛУЖБИ КОМАНДУВАННЯ ВИДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*І.С. Ареф'єв¹, В.М. Дембіцький¹, С.В. Павловська¹, к. іст. н.;
А.Ф. Шевченко², к.т.н., доц.*

¹*Національний університет оборони України ім. І. Черняховського*

²*Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба*

Досвід інформаційного забезпечення діяльності Збройних Сил (ЗС) України та Міністерства оборони України останніх років довів суттєву роль прес-служб командувань видів та окремих родів військ в процесі розбудови та створення складових стратегічної комунікації.

Представлені результати кількісного та якісного аналізу організації та здійснення інформаційного забезпечення діяльності заходів зі стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях прес-службою Командування Сухопутних військ ЗС України протягом останніх років.

Грунтуючись на проведеному аналізі функціонування аналогічних органів країн-членів НАТО, в доповіді розглянуті можливі напрямки вдосконалення інформаційного супроводження дій Сухопутних військ ЗС України в сучасних умовах шляхом оптимізації діяльності прес-служби Командування Сухопутних військ ЗС України. Зокрема розглянуті питання вдосконалення системи горизонтальних та вертикальних інформаційних зв'язків, моніторингу та реагування на кризові ситуації у інформаційному просторі на рівні прес-служб командувань видів та окремих родів військ.

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Г.М. Фаріна

Харківський коледж будівництва, архітектури та дизайну

Основними тенденціями розвитку освіти у світі є орієнтація більшості країн на перехід від елітної освіти до освіти для всіх, підвищення вимог до забезпечення якості освіти, її фундаменталізація та технологізація, збільшення гуманітарної складової, забезпечення безперервності освіти.

Сучасному суспільству потрібні компетентні фахівці, які мають не тільки професійні знання, уміння та навички, але й можуть приймати відповідальні рішення в ситуаціях вибору, схильні до співробітництва, вирізняються мобільністю, динамізмом, конструктивністю, здатністю до адаптації, умінням реалізувати свої творчі здібності.

У зарубіжній і вітчизняній педагогічній науці активно впроваджується нова парадигма вищої освіти, яка реалізує компетентнісний підхід до вищої освіти, ключовим поняттям якого є компетенція/компетентність. В основу цього процесу покладена підтверджена практикою аксіома – якість вищої освіти не зводиться до суми часткових якостей, а, перш за все, визначається ступенем готовності випускника навчального закладу до майбутньої професійної діяльності.

Зміна підходів в освіті має на меті перенесення акцентів на кінцевий результат навчального процесу, спроможність випускника ВНЗ успішно виконувати професійні обов'язки, тому збільшується практична складова підготовки, запроваджуються нові форми і методи проведення занять та організації контролю успішності студентів.

СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ФОРМИ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЕКТОРА БЕЗПЕКИ

Н.Ю. Лавриненко, к.ф.-м.н., доц.

Воєнно-дипломатична академія ім. Є. Беззюка

Зважаючи на сучасну геополітичну обстановку та бажання нашої держави приєднатися до Північноатлантичного Альянсу, дедалі більше можна переконатися в тому, що розвиток Української держави неможливий без докорінного інституційного реформування її сектора безпеки і оборони. Також вимоги нового стандарту вищої освіти та нової освітньої моделі військово-професійної підготовки майбутніх магістрів військового управління в міжнародних відносинах (МВУМВ) актуалізували необхідність подальшого конструювання інноваційних спеціалізованих форм їхньої індивідуально-психологічної підготовки (ПП), що пов'язано з формуванням змістовної сфери суб'єктів освітньої діяльності.

У доповіді подано результати тестового використання опитувальника SDS, що є прогресивним інструментарієм на сучасному етапі ППП майбутніх МВУМВ, які діятимуть в екстремальних умовах. Опитувальник SDS дає змогу провести психологічну оцінку (індивідуальну та групову) як кандидатів на навчання і майбутніх МВУМВ (для визначення ступеня їх відповідності обраному фаху, скорегувати прагнення, надати рекомендації), так і особистості в різних сферах її життя та використовувати його результати під час консультації з питань кадрового менеджменту. Також опитувальник SDS маючи достатнє теоретичне підґрунтя засвідчив своє реальне практичне значення для формування у майбутніх МВУМВ індивідуально-психологічної компетентності супремального рівня. Отже, його використання є доцільним під час ППП майбутніх фахівців сектора безпеки і оборони.

МЕМЕТИЧНА ЗБРОЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ У "ГІБРИДНІЙ" ВІЙНІ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

П.В.Крисяк

Воєнно-дипломатична академія ім. Є. Березняка

Російсько-українська війна загострила та розширила коло питань, пов'язаних зі специфікою ведення інформаційних воєн, пропагандистських кампаній та всього комплексу дій, спрямованих на досягнення військово-політичних цілей без широкого застосування військового чинника.

Меметична зброя (memetic warfare) як інструмент у "гібридній" війні вже відіграла свою важливу роль. Меми: укропи, кримнаш, ввічливі люди, майдануті, бандерлоги, свідоміт стали елементами ментальної зброї та вплинули на формування світоглядних позицій протидіючих сторін. У цьому контексті необхідно відмітити домінування аудіовізуальної інформації з посиленням емоційним складником: "ми побачили хлопчика розп'ятого", "Росія була уражена в самісіньке серце зрадою братської України", "ми братні народи, всі проблеми створює українська хунта", "Голодомору не було – це спільна трагедія всіх народів СРСР", "Україна хотіла "схом'ячить" російський газ та Ростовську область", "Тарас Шевченко – син України, вихованець Росії", "Новоросія – нова демократична країна", "українська армія воює з "мирним російськомовним населенням: шахтарями та фермерами"".

Війна на Сході України вкотре підтвердила тезу про очевидну зміну парадигми сучасної війни, продемонструвала необхідність ґрунтовного дослідження цього феномену та розробки цілком нових підходів до реалізації політичних і воєнних цілей.

Такий вплив на інформаційний ресурс держави є одним із джерел загроз для національної безпеки будь-якої країни, незалежно від рівня її розвитку та впливовості.

ТИПОЛОГІЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ РИЗИКІВ У СФЕРІ ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

С.П.Мокляк, к.т.н., проф.

Воєнно-дипломатична академія ім. Є. Березняка

Однією з найважливіших умов зміцнення позицій суб'єктів ВТС України на світовому ринку озброєння є стабільна політична обстановка в країнах експортерах та імпортерах ОВТ. Зазначимо, що сьогодні політична ситуація в багатьох країнах світу характеризується досить високим ступенем нестабільності. Так, з точки зору зарубіжних учасників цього ринку Україна є перспективним, але водночас доволі ризикованим партнером. Більше того, політичний фактор несе в собі потенційну загрозу подальшому розвитку національного ОПК, оскільки укладання контрактів на експорт-імпорт ОВТ є необхідною умовою для його довгострокового економічного зростання та політичної стабільності. А це суттєво ускладнюється через високий рівень ризиків, генерованих політичним середовищем.

Отже, політичний ризик для кожної країни залежить від її стратегії і тактики. Одна й та ж подія, або дії уряду можуть бути несуттєвими, або навпаки катастрофічними для країни. Цей ризик є значним для країн, які перебувають на етапі глибоких інституційних змін, в яких економічна, соціальна і політична ситуації є нестабільними, де ринки і законодавство й досі недосконалі, немає адекватних традицій і культури політичної діяльності.

Проаналізувавши наявні класифікації політичних ризиків, можна зробити висновок, що вони мають певні переваги і недоліки. Урахувавши які, автор розробив типологію та класифікацію політичних ризиків у сфері ВТС, на основі якої створено необхідну для суб'єктів ВТС методику їх оцінювання і прогнозування.

СТРАТЕГІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

*О.М. Косогов, к.військ.н.; Л.О. Гордієнко
Військова частина А1906*

Початкові етапи інформаційних заходів, які є частиною гібридної війни Російської Федерації (РФ) проти України, детально описані в аналітичних звітах українських та європейських аналітичних центрів. З початком революційних дій у Києві в листопаді 2013 року уряд РФ діяв за алгоритмом "дезінформування – дестабілізація – створення образу ворога – легітимізація вторгнення". У цьому Кремль покладався як на російські засоби масової інформації, так і на мережу агентів усередині України. Найсильнішого впливу зазнали регіони півдня та сходу України в розрахунку на те, що місцеві громадяни підтримають "русскую весну".

Починаючи з осені 2014 року Кремль почав робити ставку на окремі спецоперації для дестабілізації України зсередини. Кінцевою метою інформаційного впливу Кремля є припинення Україною спротиву російській агресії й відновлення миру на умовах Москви за такими напрямками:

- культивування суспільних настроїв, не сумісних із продовженням опору;

- підтримка проросійських політичних сил;
- дестабілізація ситуації всередині України;

У 2015–17 роках ключовими агентами російського інформаційного впливу були бізнесово-політичні групи, дружні до Кремля. Саме вони контролюють діяльність політичних партій та володіють потужним медіаресурсом.

Інформаційна політика Кремля щодо окупованих територій полягає в їхній повній ізоляції від медійного простору України й легітимізації відторгнення цих територій.